

A man and a woman are walking along a metal walkway with a railing, overlooking a vast blue ocean under a clear sky. The woman is on the left, wearing a dark blue blazer over a light blue shirt, dark sunglasses, and a necklace. The man is on the right, wearing a dark blue button-down shirt and jeans, with his arm around the woman's shoulder. The walkway has a metal mesh railing and a grid floor. A large purple diagonal shape covers the bottom left portion of the image.

Välfärdsbarometern 2017

En rapport från SEB, juni 2017

SEB

Bättre välfärd med ökad digitalisering?

Står välfärdstjänsterna inför en våg av digitalisering? Kan sådant som digitala besök, automatisering, big data, internet of things och artificiell intelligens ge både bättre välfärd och lägre kostnader?

Förhoppningarna på vad digitalisering kan göra för välfärden är stora.

Konsultföretaget McKinsey har i rapporten "Värdet av digital teknik i den svenska vården" framfört att tekniker som redan nu finns tillgängliga har potential att i grunden förändra vårdsystemet i Sverige. Digitala lösningar och de nya arbetssätt som de möjliggör kan ge patienter ett större inflytande över sin egen hälsa och vård. Samtidigt kan de bidra till att göra vården mer tillgänglig och den medicinska kvaliteten högre, framhåller konsultföretaget.

McKinsey gör bedömningen att en systematisk tillämpning av digitala tekniker inom vissa vårdområden kan minska enhetskostnaden med upp till 25 procent över en tioårsperiod. För 2025, det sista året i den period McKinsey har studerat, motsvarar det en bruttobesparing på 180 miljarder kronor i Sverige jämfört med en oförändrad kostnadsutveckling.

SEB:s Välfärdsbarometer 2017 har kartlagt den svenska allmänhetens inställning till digitalisering i välfärden. Överlag är förhoppningarna stora och attityden positiv. Sju av tio är positiva till de digitala välfärdstjänster de använder idag. En majoritet tycker att det är bra med mer digitalisering i sjukvården. Störst entusiasm finns inför digitaliserad utbildning, där åtta av tio ser fördelar.

Frågan är om dessa glada tongångar bland både rationaliseringskonsulter och allmänhet låter sig förenas. Man kan gissa att allmänhetens positiva attityd handlar om förhoppningar om att ny teknik ska tillföra nya funktioner, till exempel för att göra välfärdstjänster mer tillgängliga, och att IT-verktyg på så sätt ska tillkomma utöver den vanliga service som vi använder sedan tidigare. Men en sådan utveckling skulle knappast infria högt ställda förhoppningar om sänkta kostnader. För att nå kostnadsbesparingar behöver digitalisering ersätta gamla etablerade servicefunktioner, t.ex. många personliga möten, inte bara komplettera dessa med utökad service.

Diskussionen om välfärdens digitalisering kommer troligen att växa de närmaste åren. Välfärdsbarometern 2017 lämnar ett bidrag till detta samtal med en färsk kartläggning av allmänhetens attityder.

SEB:s Valfärdsbarometer har 2017 också, för tionde året i rad, kartlagt när svenskarna vill och förväntar sig att gå i pension. Under hela decenniet har vi sett att den förväntade pensionsåldern har stigit. Nu har emellertid den kurvan planat ut. Trots att politiker och parter på arbetsmarknaden fortsatt strävar efter ett längre arbetsliv har allmänheten inte sådana planer.

Pessimismen om pensionerna är utbredd. Ett flertal tror att den egna generationen får sämre pension än föräldragenerationen. Och en nästan lika stor del tror att de egna barnens generation får det än sämre. Den låga tilltron till pensionerna i kombination med en ovilja att arbeta längre är bekymmersam.

Det som främst avgör pensionerna på sikt är den allmänna ekonomiska utvecklingen och den demografiska balansen mellan människor i arbete och andelen äldre. Den dystra bild av pensionerna som tonar fram i Valfärdsbarometern bör därför utmyнна i en diskussion om vilka insatser som kan göras för att både främja fler jobb och längre arbetsliv och hur fler kan uppmuntras att med eget sparande och försäkringar säkerställa en bra framtida pensionsinkomst.

Valfärdsbarometern 2017 innehåller också SEB:s välfärdsindex som samlar attityderna till de mest centrala delarna i vårt välfärdssystem i en siffra. Valfärdsindex 2017 visar på en något stigande trend i Sverige. Valfärdsindex stiger för tredje året i rad och går 2017 från 50 till 51, på den 100-gradiga skalan. Trots den stigande kurvan ligger Sverige långt efter övriga nordiska länder när det gäller hur allmänheten uppskattar välfärdstjänsterna.

Årets upplaga av SEB:s Valfärdsbarometer blickar mot en digitaliserad framtid och mot framtidens ekonomi för pensionärer. Samtidigt visar Valfärdsbarometern hur kvaliteten i dagens välfärdstjänster uppskattas här och nu. Förhoppningsvis kan båda dessa perspektiv bidra till den viktiga diskussionen om hur välfärden och pensionerna kan utvecklas.

Jens Magnusson
Privatekonom, SEB

Sammanfattning

- Sju av tio är nöjda med de digitala välfärdstjänster de använder idag.
- En majoritet av svenskarna, 51 procent, är positiv till en ökad digitalisering av sjukvården.
- 55 procent är mycket eller ganska positiva till på att personligen få sjukvård eller läkarrådgivning med hjälp av digital teknik.
- Mest entusiastiska är svenskarna inför fler digitala lösningar på utbildningsområdet, fyra femtedelar ser att det skulle vara till fördel.
- Nästan nio av tio räknar med att det blir mer opersonligt med digitaliserade välfärdstjänster.
- Åtta av tio menar att det med digitaliserad välfärd blir lättare och snabbare att få svar på frågor för individen.
- Gruppen med svag digital förmåga är mer kritisk till digitaliserade välfärdstjänster. Bara en dryg tredjedel av dem med svag digital förmåga tycker att de digitala välfärdstjänster de använder fungerar bra.
- Den förväntade pensionsåldern har slutat stiga. 2017 förväntar sig svenskarna i snitt att sluta arbeta vid 66,5 år, samma nivå som 2016.
- Den genomsnittliga önskade pensionsåldern är 63,7 år, en liten tillbakagång jämfört med 2016.
- Åtta av tio menar att behovet av någon form av eget pensionssparande för att få en pension som är rimlig är ganska eller mycket stort.
- En majoritet, 53 procent, tror att den egna generationen kommer att få det sämre än deras föräldrars generation när det gäller pension.
- Norge, Finland och Danmark utgör en samlad topptrio i SEB:s nordiska Välfärdsindex, alla ligger mellan 59,3 och 59,6 på den 100-gradiga skalan.
- Sveriges nivå är sämst i Norden och når Välfärdsindex 51, trots att det uppmätta indexet stiger för tredje året i rad.
- Tandvården är det välfärdsområde som får det högsta samlade betyget i Norden. Tandvården är också det område i Sverige som har högst Välfärdsindex.
- Tilltron till arbetsförmedlingens tjänster i Sverige delar den lägsta noteringen av alla välfärdstjänster i hela Norden med den svenska äldreomsorgen.

Om SEB:s Valfärdsindex

Syftet med SEB:s Valfärdsindex är att med en siffra fånga attityderna kring de mest centrala delarna i vårt välfärdssystem.

SEB:s Valfärdsindex bygger på tolv olika frågor om tilltron till välfärdstjänster och trygghetssystem. Det är Demoskop som har gjort undersökningen och den bygger på 1000 genomförda telefonintervjuer i Sverige och 500 telefonintervjuer i respektive land, Danmark, Finland och Norge. Frågorna fångar om man känner sig trygg med att få tandvård, sjukvård, utbildning samt barn- och äldreomsorg av hög kvalitet. Frågorna om socialförsäkringarna och andra transfereringar tar reda på om man känner sig trygg med att få det ekonomiska stöd man behöver vid arbetslöshet, föräldraledighet, pensionering eller sjukdom.

Intervjupersonerna har fått gradera sin attityd på skalan ett till tio, där tio innebär att man till exempel tycker att vården håller mycket hög kvalitet eller att pensionen är tillräckligt hög. Slutligen vägs resultaten av alla frågor samman till ett index som kan variera mellan 0 och 100.

Svaren i undersökningen är subjektiva omdömen och öppnar för tolkningar. Svaren speglar hur människor upplever de olika delarna av välfärden och inte på vilken objektiv nivå välfärden är. Svaren påverkas alltså av hur debatten förs och hur förväntningarna är i de olika länderna.

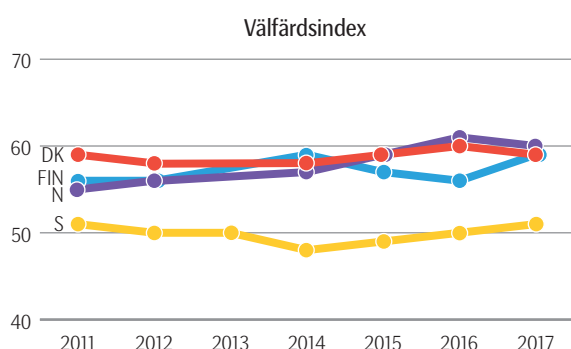

Tät topptrio – Sverige fortsatt sämst i Norden

Norge, Finland och Danmark utgör en tätt samlad topp-trio i SEB:s nordiska Välfärdsindex, i mätningen av de fyra ländernas samlade förtroende för välfärds-tjänsterna. För att skilja dem åt krävs redovisning av decimaler. Norges Välfärdsindex 2017 är 59,6. Finland noterar i år 59,5. Danmark landar strax därefter på 59,3.

Jämfört med 2016 backar såväl Norge som Danmark med en procentenhet, medan Finland tar ett skutt upp efter lågkonjunkturåren med tre procentenheter.

Sveriges nivå är betydligt efter de andra tre och når Välfärdsindex 51, trots att landets uppmätta index stiger för tredje året i rad. Ökningen med en procentenhet per år har pågått sedan den lägsta noteringen i hela mätserien, Välfärdsindex 48, som uppmättes 2014.

Sverige har fortsatt lägst index på alla välfärdsområden utom när det gäller det ekonomiska stödet till föräldrar med föräldrapenning och barnbidrag.

Nöjdast i Norden är danskarna med sin tandvård, inget annat Välfärdsindex av alla välfärdsområden i de nordiska länderna når en så hög notering, index 78. Nästan lika nöjda är normännen med sin sjukpenning, index 77.

Minst tillfreds med något välfärdsområde i Norden är svenskarna när det gäller Arbetsförmedlingens tjänster och nivån på pensionerna, Välfärdsindex 37 i båda fallen.

Indextalen för de olika välfärdstjänsterna är generellt stabila i de nordiska länderna. Men vissa tydliga förändringar kan noteras över åren.

I Sverige har Arbetslöshetsersättningsindex nu stigit med tio enheter sedan förtroendet var som lägst 2014. I år noteras 42 (+3). Och det index som mäter förtroendet för stödet till arbetslösa att komma tillbaka till arbete ökar för tredje året i rad, totalt en uppgång med åtta enheter till 37 (+1). I bägge dessa fall görs upphämtningarna från låga nivåer.

En av de största uthålliga uppryckningarna på högre förtroendenivåer har gjorts av arbetsförmedlings-tjänsterna i Danmark som noterade Välfärdsindex på låga 44 år 2014. De senaste tre åren har det områdets Välfärdsindex legat på 50 eller högre.

En annan klar uppgång är attityden till skolan i Finland som gick upp sex enheter till index 71 i år.

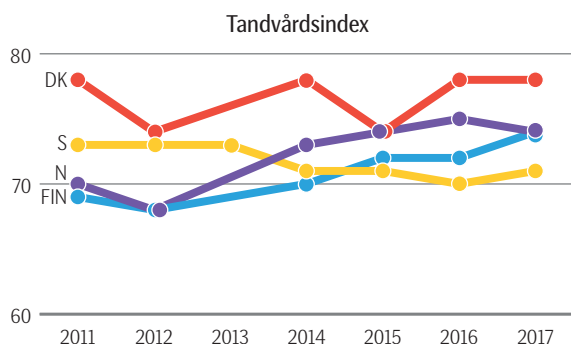
Det största tappet 2017 är normmännens attityd när det gäller jämlikheten i välfärden, att alla i landet har samma möjligheter att ta del av välfärden. Där går Välfärdsindex ned med fem enheter till 56.

Stabilt högt tandvårdsindex

Tandvården är även 2017 det välfärdsområde som får det högsta samlade betyget i Norden. Sveriges ligger kvar på en fjärdeplats, trots att tandvården är det område i Sverige som har högst Välfärdsindex. Mest nöjda är danskarna, med ett Tandvårdsindex på 78, vilket också är den högsta noteringen av alla välfärdsområden i alla nordiska länder.

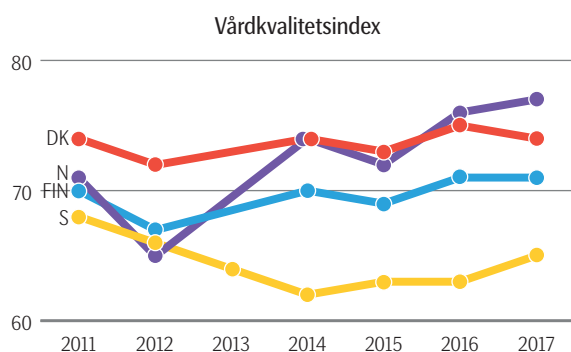
På frågan om man kan känna sig trygg med att ha tillgång till tandvård av god kvalitet är Danmarks index 78 (oförändrat). Det kan jämföras med Sverige 71 (+1), Norge 74 (-1) och Finland 74 (+2).

Norge nöjdast med vården

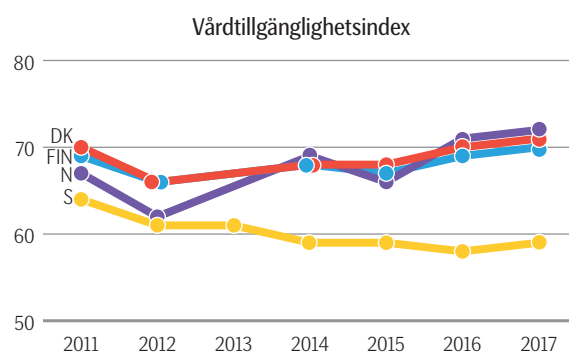
Mest nöjda i Norden med vårdens kvalitet är man i Norge. Vårdkvaliteten är också det enskilda välfärdsområde som röner störst uppskattning i Norge 77(+1). Förtroende för vårdens kvalitet är högt också i Danmark 74 (-1) och i Finland 71 (oförändrat).

Vårdkvalitetsindex stiger i Sverige, men det ändrar inte på den tydliga fjärdeplatsen 65 (+2).

I alla de nordiska länderna är uppskattningen av vårdens tillgänglighet lägre än uppskattningen av vårdens kvalitet. Norge, 72 (+1), Danmark, 71 (+1) och Finland, 70 (+1), har alla relativt hög tilltro till vård i tid.

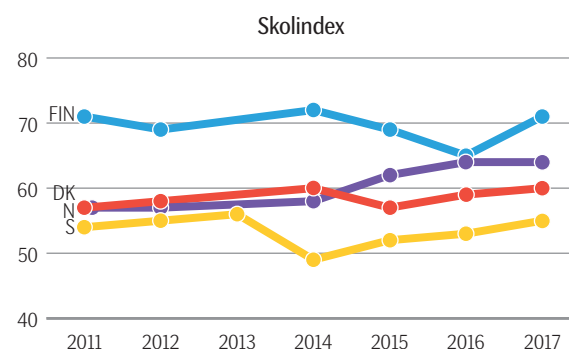
Även på detta område är Sveriges index tydligt efter grannländerna, och även om årets notering är en svag uppgång, 59 (+1), är den längre trenden negativ.

Finlands skolindex drar åter ifrån

Finland har legat högre än Sverige i de internationella undersökningarna av prestationerna i skolan, Pisa och Timss. De senaste två åren har den finska skolan ändå noterat fallande förtroende. 2017 drar finskt skolindex dock åter ifrån övriga Norden, 71 (+6).

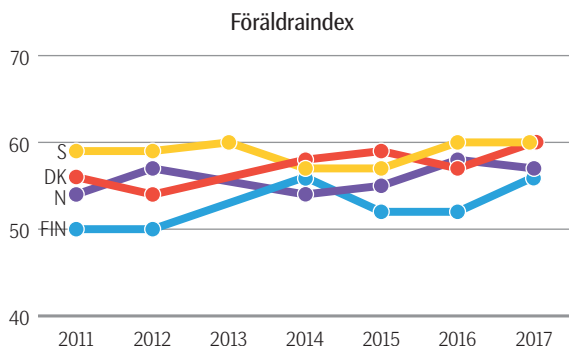
Skolindex i Norge, 64 (oförändrat), och i Danmark, 60 (+1), ligger stabilt på en klart lägre nivå. I Sverige ökar skolindex för tredje året i rad, 55 (+2), efter den låga nivån i samband med den intensiva debatten om skolans brister som pågick under 2014. Trots detta ligger Sverige sämst till i jämförelse med de övriga nordiska länderna.

Sveriges föräldraindex delat högst

Det index som speglar om föräldrar i landet kan känna att föräldrapenning och barnbidrag ger det ekonomiska stöd de behöver, ger Sverige den enda förstaplaceringen i årets undersökning. Sveriges föräldraindex ligger stabilt på 60 (oförändrat) och i år delas förstaplatsen med Danmark 60 (+3).

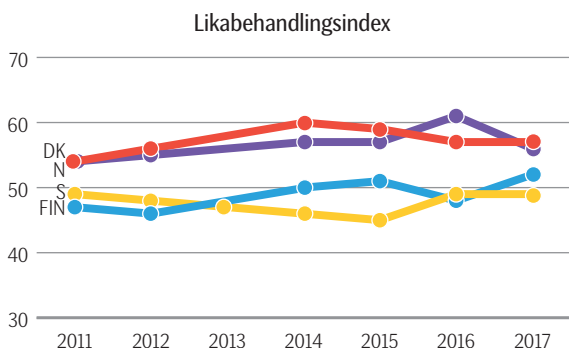
Norges föräldraindex, 57 (-1), och Finlands, 56 (+4), ligger snäppet efter.

Stabilt likabehandlingsindex

Likabehandlingsindex grundas på frågan om alla i landet har samma möjligheter att ta del av landets välfärd. Givet det fokus som varit på migrationsfrågor, utanförskap och påverkan på välfärdssystemen hade man kunnat förvänta sig förändringar av indexnivåerna. Men alla fyra länders likabehandlingsindex har utvecklats stabilt under alla år sedan den första undersökningen 2011, utan någon tydlig tendens vare sig upp eller ner.

2017 års likabehandlingsindex i Danmark är, 57 (oförändrat), i Norge 56, (-5), i Finland 52, (+4), och Sverige 49, (oförändrat).

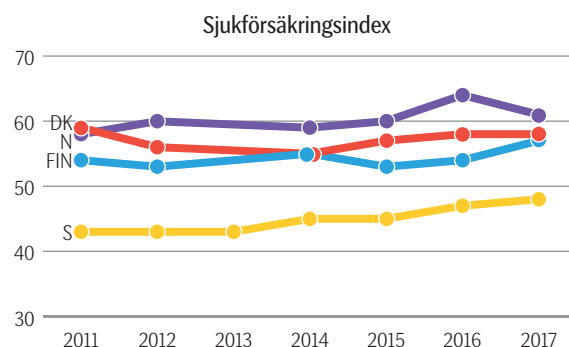

Stigande trend för svensk sjukförsäkring

Det svenska sjukförsäkringsindexet har en svagt stigande trend efter åren med starkt fokus i debatten på utförsäkringar och sänkta ersättningsnivåer.

Sverige ligger dock fortsatt klart efter övriga nordiska länder i sjukförsäkringsindex, 48 (+1).

Norge noterar Sjukförsäkringsindex 61 (-3), Danmark 58 (oförändrat) och Finland 57 (+3).

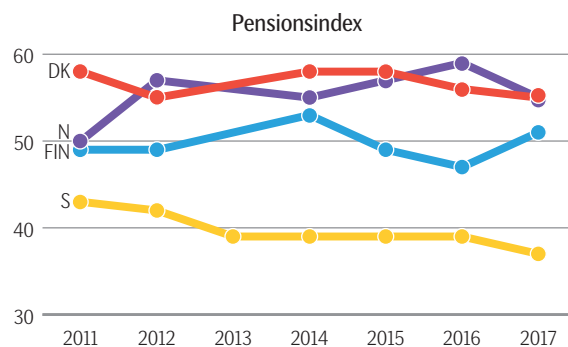

Pensionsindex i botten

Pensionsindex utgörs av frågan om pensionärer kan känna trygghet med att man får den nivå av pension man behöver. Pensionerna är ett av de välfärdsområden som åtnjuter lägst förtroende i hela Norden.

Högst Pensionsindex har Norge och Danmark, båda 55 (-4 respektive -1). Det enda landet med stigande index är Finland 51 (+4), men det finns inte någon uppåtgående trend över flera år.

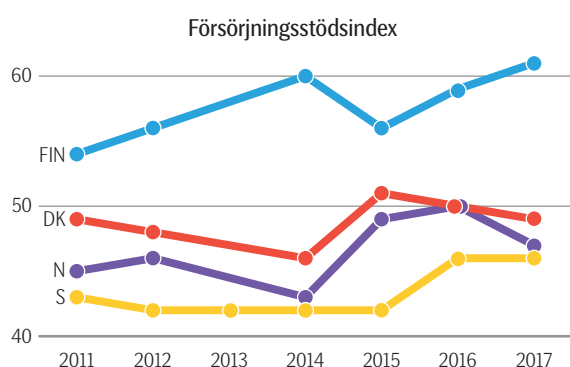
Sveriges Pensionsindex ligger på 37 (-2). Det är den lägsta noteringen i något av de nordiska länderna något år.

Högre förtroende för svenskt försörjningsstöd

Förtroende för att den som hamnar i ekonomisk kris och utan inkomst kan känna sig trygg med att få försörjningsstöd (tidigare kallat socialbidrag) har stabiliserat sig på en högre nivå i Sverige. Svenskt Försörjningsstödsindex 2017 är 46 (oförändrat). Förtroendet i Finland ökar för andra året i rad och ligger nu på en långt mer positiv nivå än övriga nordiska länder. Vårt östra grannland noterar 61 (+2) i Försörjningsstödsindex.

Danmark 49 (-1) och Norge 47 (-3) noterar båda fallande Försörjningsstödsindex. I det norska fallet är det lägre förtroendet en återgång till tidigare års lägre förtroende för möjligheten att få försörjningsstöd.

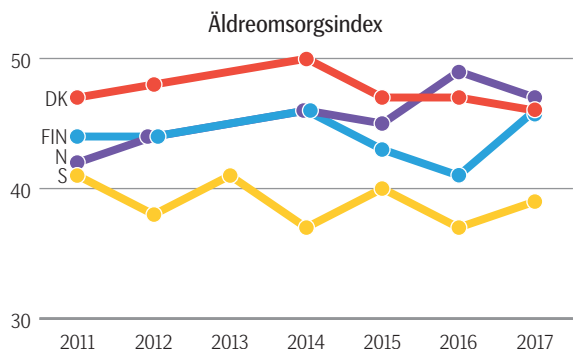

Äldreomsorgen ifrågasatt

Äldreomsorgen är det välfärdsområde som når allra lägst förtroende. Nordens sammanlagda äldreomsorgsindex är 2017 43 (-2).

I såväl Norge som Finland och Danmark är äldreomsorgen det välfärdsområde som allmänheten har allra lägst förtroende för. Norges Äldreomsorgsindex ligger på 47 (-2). Danmark noterar 46 (-1) och Finland 46 (+5).

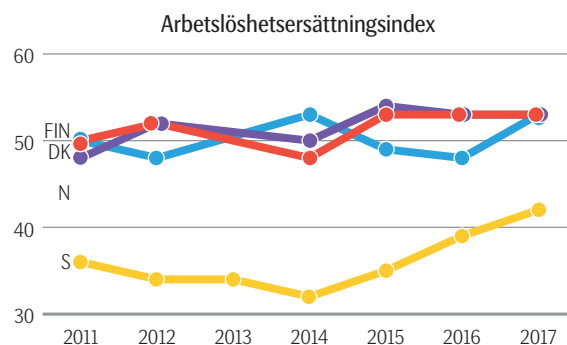
Äldreomsorgsindex i Sverige är lägst i Norden, 39 (+2), men ökar ändå något från förra årets bottenivå.

Högre svensk tilltro till A-kassan

I Sverige har Arbetslöshetsersättningsindex nu stigit med tio enheter sedan förtroendet var som lägst 2014. I år noteras 42 (+3), vilket dock fortfarande är lägst i Norden.

Sveriges index behöver öka med drygt lika mycket till för att nå upp till samma A-kasseindex som i övriga Norden. Såväl Danmark som Finland och Norge noterar i år 53. Danskt och norskt index är oförändrat medan finskt index ökar med (+5) jämfört med föregående år.

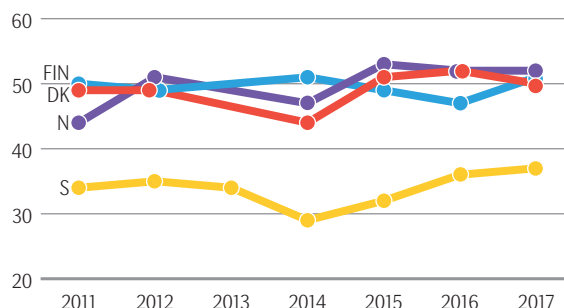

Stöd vid arbetslöshet

Stöd-vid-arbetslöshetsindex fångar om man som arbetslös kan känna sig trygg med att få den assistans från Arbetsförmedling och andra myndigheter som man behöver för att komma tillbaka i arbetslivet.

Förtroendet i Sverige på detta område ökar för tredje året i rad, totalt en uppgång med åtta enheter till 37 (+1). Tilltron till arbetsförmedlingens tjänster är trots uppgången så låg i Sverige att detta välfärdsområde 2017 delar den lägsta noteringen av alla välfärdstjänster i hela Norden med den svenska äldreomsorgen.

Danmark når index 50 (-2), Finland 51 (+4) och Norge 52 (oförändrat).

Digitaliserad välfärd:

Höga förhoppningar, kan alla infrias?

Allmänheten blir allt mer intresserad av digitala tjänster på vårdområdet. Så sammanfattar en artikel i tidskriften *The Economist* läget för digitaliseringen inom vården 2017. Nya mobilapplikationer, till exempel hälsokontroller som utförs via elektronisk kommunikation och bärbara sensorer som mäter blodtryck med mera blir allt vanligare. Investeringar i digital sjukvård har dessutom skjutit i höjden enligt samma artikel.

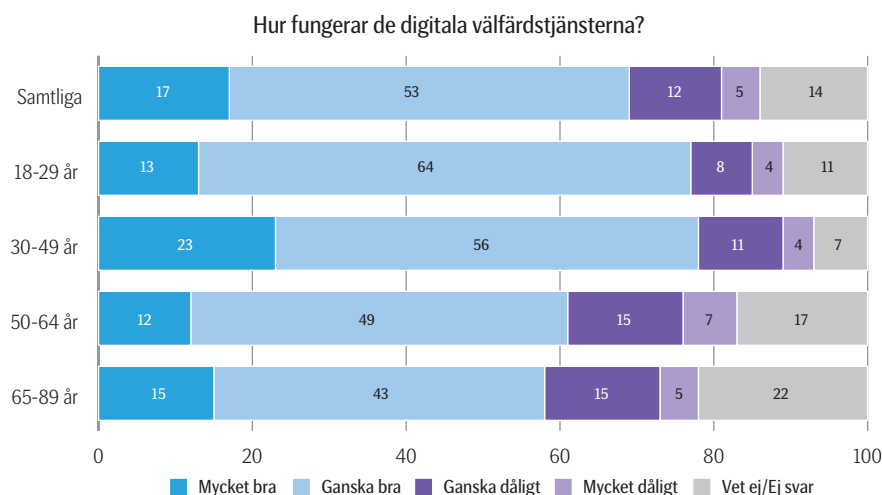
Också regeringen i Sverige har stora förhoppningar på digitalisering av välfärds-tjänsterna. Regeringen har tillsammans med SKL i en gemensam strategi angående "e-hälsa" slagit fast att "Digitaliseringen medför goda möjligheter att förbättra insatser som rör barn, ungdomar, äldre personer och personer med funktionsnedsättning". Under 2016 betalade regeringen ut ett särskilt statsbidrag till landstingen för att driva på digitaliseringen.

Digitalisering av välfärdstjänster är ett vitt begrepp. Det kan handla om digitalisering av hela vårdkedjor, men också av en så enkel sak som att tidsbokning kan göras via webben. Ekonomistyrningsverket har granskat hur Arbetsförmedlingen löste problem som de kallar "åskmoln och skavsår" genom att skapa en digital plattform på sin webbplats. Det handlade om att arbetssökande själva fick fylla i sina uppgifter hemma och sedan boka en tid. Istället för att de skulle gå till ett kontor och få vänta i flera timmar på en ledig handläggare.

SEB:s Välfärdsbarometer 2017 har kartlagt den svenska allmänhetens erfarenheter och attityder till digitalisering av välfärdens tjänster. Det är en ljus bild som tonar fram.

Majoriteten nöjda med de digitala välfärdstjänster de använder

Sju av tio är nöjda med de digitala välfärdstjänster de använder. Det finns vissa skillnader mellan olika åldersgrupper i hur man ser på digitalisering. Ju äldre desto mer skeptisk är den genomgående tendensen, men även bland de äldsta är den klart övervägande inställningen positiv.

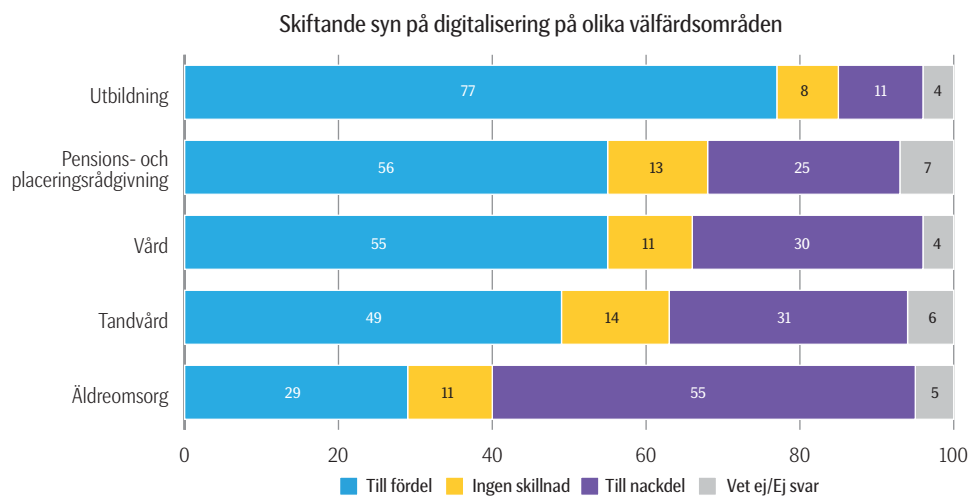
Om du tänker på de digitala välfärdstjänster du använder idag t.ex. i kontakt med försäkringskassan, pensionsmyndigheten, sjukvården eller kommunen, hur bra tycker du det fungerar?.

Störst entusiasm för digitalisering inom utbildning

Det finns tydliga skillnader i hur den svenska allmänheten ser på digitaliseringens möjligheter inom olika välfärdsområden. Mest entusiastiska är svenskarna inför fler digitala lösningar på utbildningsområdet. Där är det nästan fyra femtedelar som ser att det skulle vara till fördel för dem som ska använda tjänsterna. Endast en av tio ser att det kommer vara till nackdel för användarna.

På tre välfärdsområden; pensions- och placeringsrådgivning, vård samt tandvård, är svenska folket mer tveksamt inför fördelarna för användarna av ökad digitalisering. Dock är det klart fler som ser fördelar än som menar att digitalisering skulle vara till nackdel.

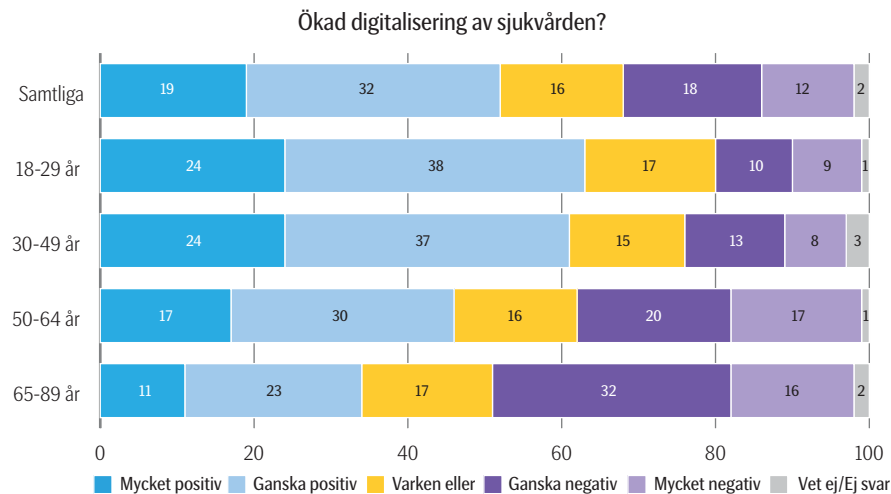
Endast på ett av de undersökta välfärdsområdena är det fler som är skeptiska än som är positiva. Det gäller om brukarna av äldreomsorgen har fördel av digitalisering eller ej. På detta område menar 55 procent att fler digitala lösningar är till nackdel för brukarna och endast 29 procent menar att det kommer att vara till fördel.

Tror du att fler digitala lösningar kommer vara till fördel eller till nackdel för de som ska använda tjänsterna inom följande områden?

De flesta vill ha mer digitaliserad sjukvård

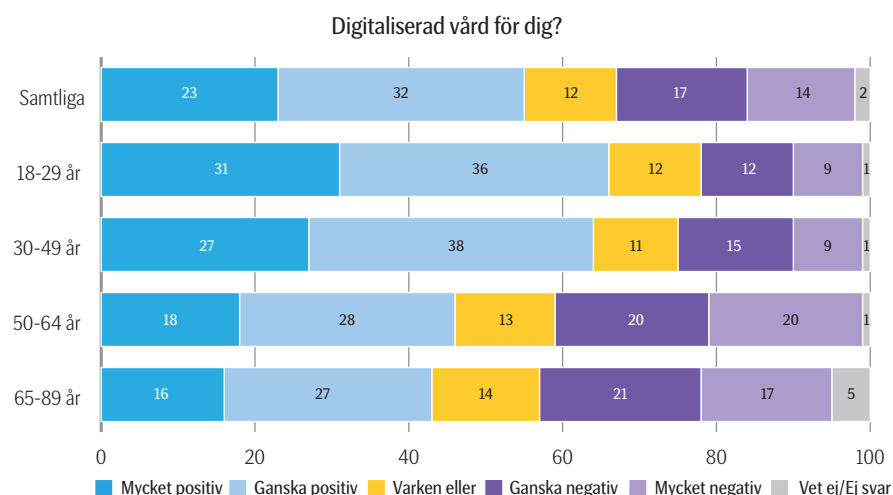
En majoritet av den svenska allmänheten, 51 procent, är positiv till en ökad digitalisering av sjukvården. Bland de som är yngre än 50 år är stödet för ökad digitalisering särskilt starkt. Drygt sex av tio i dessa åldersgrupper är mycket eller ganska positiva till ökad digitalisering av sjukvården. Den enda grupp där de negativa utgör den största delen är i gruppen 65 år eller äldre. Bland dem är knappt hälften negativa och endast en tredjedel positiva till ökad digitalisering.

Det pågår en diskussion om en ökad digitalisering av sjukvården, vilket bland annat kan innebära att en del av den service som tidigare gavs vid möten och telefonkontakt istället kan hanteras digitalt till människors datorer, telefoner och läsplattor. Hur uppfattar du en sådan utveckling?

Ska din vård bli mer digitaliserad?

Även när det inte är principfrågan om digitaliserad vård som diskuteras, utan den egna vården och det egna läkarbesöket som är i fokus, är flertalet positivt inställda. I den svenska allmänheten ser 55 procent mycket eller ganska positivt på att personligen få sjukvård eller läkarrådgivning med hjälp av digital teknik. Mest positiva är de yngsta åldersgrupperna där två tredjedelar välkomnar digitalisering i den egna vården. Men även i den äldsta åldersgruppen är fler positiva, 43 procent, än negativa, 38 procent.

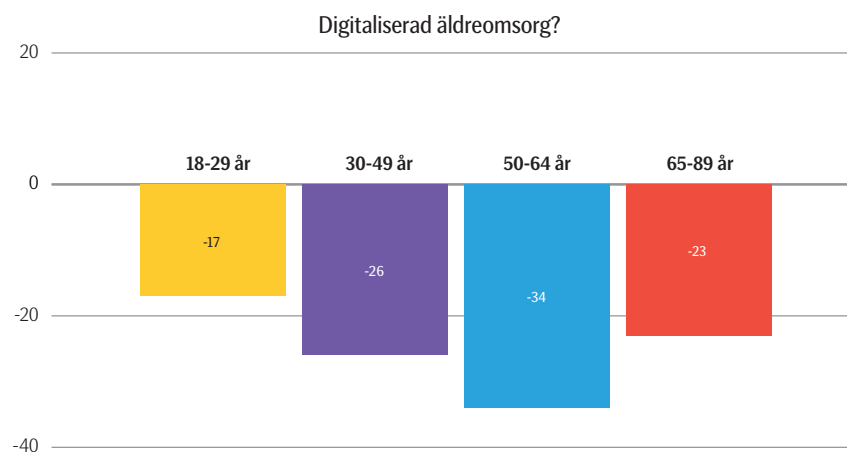

Hur ser du personligen på att få sjukvård och läkarrådgivning med hjälp av digital teknik?

Äldre mer positiva till digitaliserad äldreomsorg

När det gäller den negativa synen på digitalisering inom äldreomsorgen kan man ana att allmänheten har en mer dyster syn på de äldstas digitala förmåga än vad de äldre själva har. Medelålders-grupperna, de från 30 till 64 år, har en mer negativ syn på digitalisering inom äldreomsorgen än vad de närmast berörda har, de mellan 65 och 89 år.

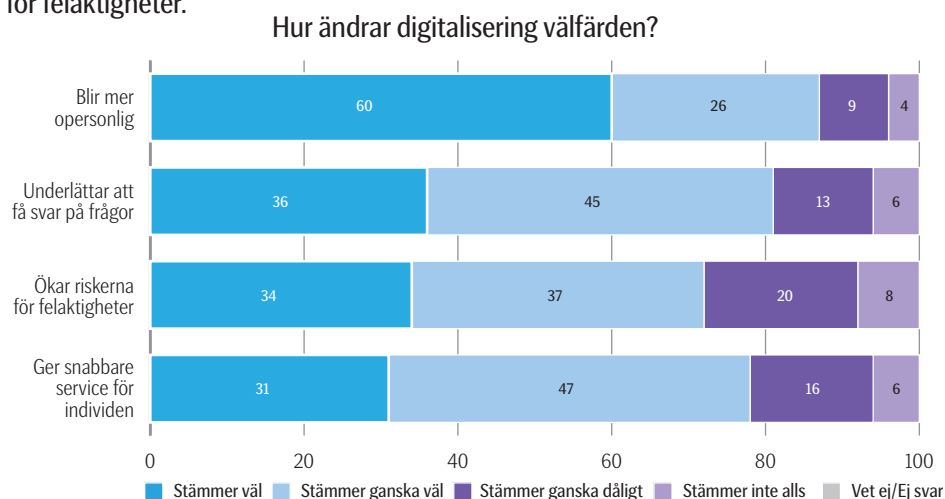
I alla åldersgrupperna är det dock fler som ser nackdelar än som ser fördelar.

Tror du att fler digitala lösningar kommer vara till fördel eller till nackdel för de som ska använda äldreomsorgen? Balansmättet visar andelen som tror att digitalisering inom äldreomsorgen är till fördel minus andelen som tror att det till nackdel för brukarna.

Digitaliserad välfärd: Opersonlig men smidig

Välfärdsbarometerns enkät om effekter av digitaliserade välfärdstjänster visar att svenska folket förväntar sig både negativa och positiva resultat. Nästan nio av tio räknar med att det blir mer opersonligt. Men åtta av tio menar att det blir lättare att få svar på frågor och det blir snabbare svar för individen. Sju av tio befarar ökad risk för felaktigheter.

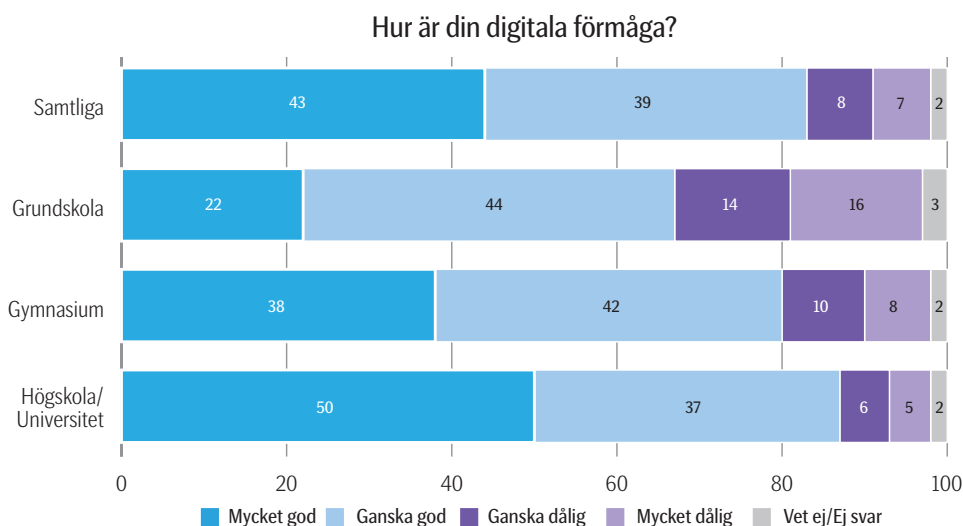

Hur ställer du dig till följande möjliga förändringar med fler digitaliserade kontakter inom välfärdsområdet?

Utmaning för gruppen med svag digital förmåga

En mindre del av den svenska allmänheten anser sig vara digitalt svaga. 15 procent svarar att de har en ganska eller mycket dålig förmåga att kommunicera digitalt, som att söka information, göra beställningar och hantera relationen med myndigheter via Internet. I gruppen med endast grundskoleutbildning är de med svag förmåga fler, där skattar en dubbelt så stor andel, 30 procent, sin förmåga som ganska eller mycket dålig.

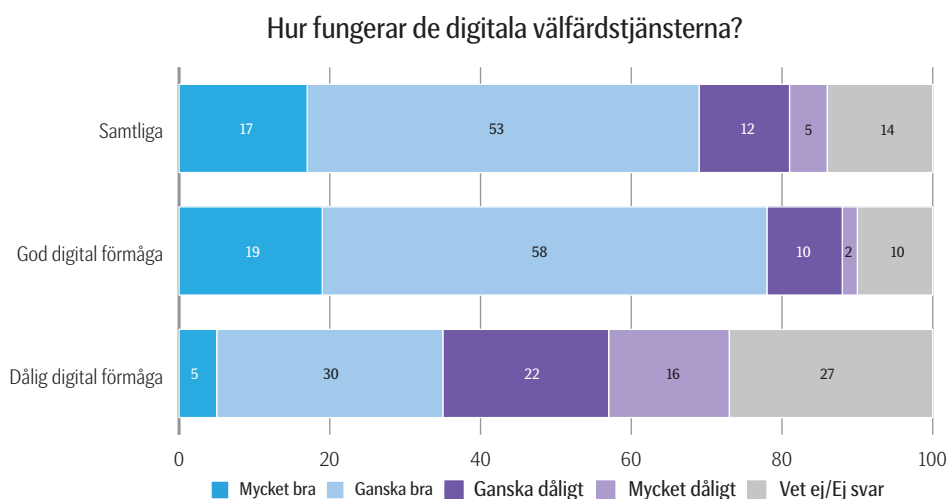
Gruppen som är digitalt svag är som väntat mer negativ till digitaliseringens olika uttryck än allmänheten i stort.

Hur bedömer du din egen förmåga att via Internet kommunicera, söka information, göra beställningar och bokningar och hantera relationen med myndigheter?

Endast en tredjedel av de digitalt svaga är nöjda med de tjänster de använder

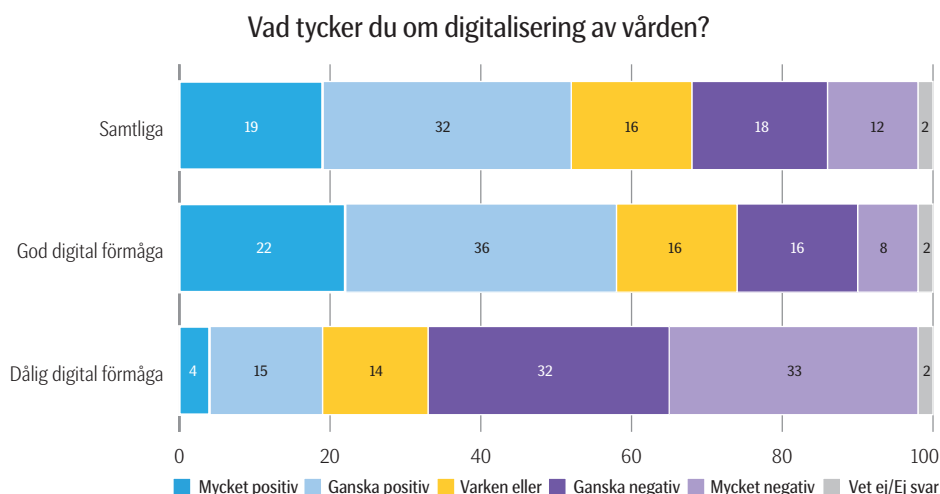
Sju av tio i allmänheten tycker att de digitala välfärdstjänster de använder fungerar bra, men bara en dryg tredjedel av dem med dålig digital förmåga tycker detsamma.

Om du tänker på de digitala välfärdstjänster du använder idag t.ex. i kontakter med försäkringskassan, pensionsmyndigheten, sjukvården eller kommunen, hur bra tycker du det fungerar?

Två av tre digitalt svaga är negativa till digitaliserad vård

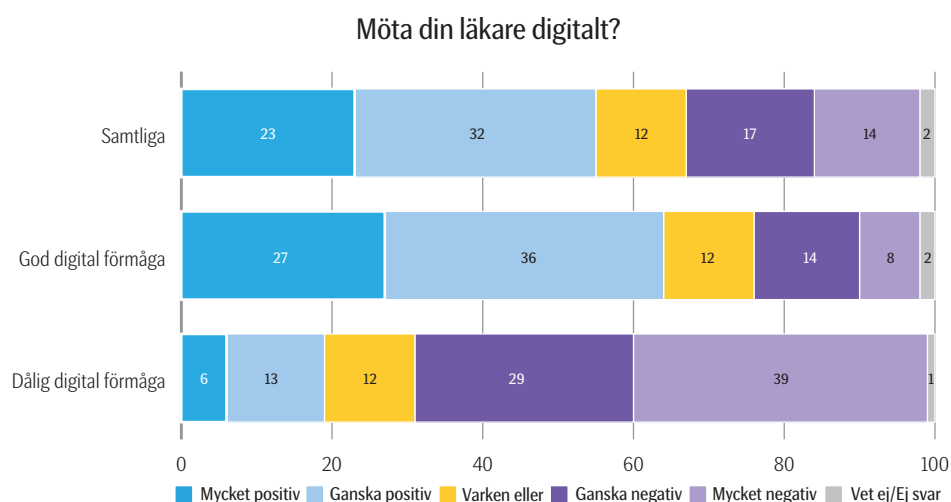
Drygt hälften av allmänheten är positivt inställd till ökad digitalisering av sjukvården. Men bland dem med dålig digital förmåga är bara var femte positiv till en sådan utveckling. Två tredjedelar menar att det skulle vara ganska eller mycket negativt.

Det pågår en diskussion om en ökad digitalisering av sjukvården, vilket bland annat kan innebära att en del av den service som tidigare gavs vid möten och telefonkontakt istället kan hanteras digitalt till människors datorer, telefoner och läsplattor. Hur uppfattar du en sådan utveckling?

68 procent av digitalt svaga negativa till digital läkarkontakt

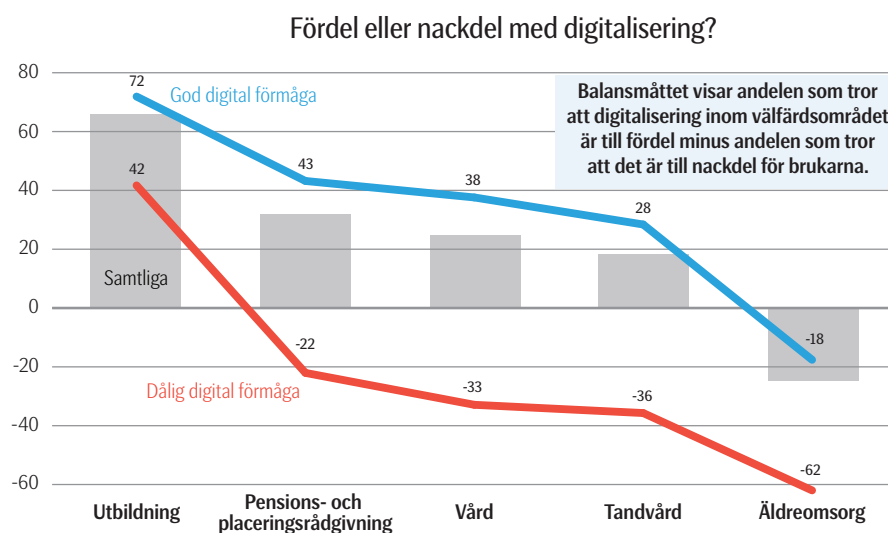
Drygt hälften av allmänheten ser positivt på att personligen få sjukvård och läkar-
rådgivning via digital teknik. Bland dem med dålig digital förmåga är endast var
femte positiv till detta. Två tredjedelar är negativa.

Hur ser du personligen på att få sjukvård och läkarrådgivning med hjälp av digital teknik?

Stark misstro bland digitalt svaga på fyra av fem välfärdsområden

En majoritet av allmänheten ser fördelar för användarna med fler digitala lösningar
inom utbildning, pensionsrådgivning, vård och tandvård. Bland dem med dålig
digital förmåga är det endast inom utbildning som en majoritet har en positiv syn
på ökad digitalisering.

Tror du att fler digitala lösningar kommer vara till fördel eller till nackdel för de som ska använda tjänsterna inom följande områden?

Viktigt att undvika klyftor till följd av digitalisering

Var sjunde svensk anser sig ha en dålig förmåga att kommunicera digitalt. Den gruppen har klart mer negativa erfarenheter av digitala välfärdstjänster och en långt mer skeptisk inställning till ökad digitalisering framöver än övriga befolkningen.

När insatser görs för att infria digitaliseringens möjligheter på välfärdsområdet, som att nå både förbättringar för brukarna och sänkta kostnader, är det viktigt att denna grupp inte lämnas efter. För att undvika att digitala klyftor skapas bör inte nya digitala funktioner införas utan att ansträngningar också görs för att alla brukare ska kunna njuta av fördelarna.

Välfärdsbarometerns undersökning ger tydlig vägledning om vilka sektorer inom välfärden som kan gå före i att införa nya IT-verktyg. Acceptansen för digitalisering inom utbildning är till exempel långt större än vad den är för digitalisering inom äldreomsorgen. Skillnaden i attityd till digitalisering inom olika välfärdsområden är särskilt stor i gruppen med svag digital förmåga.

Låg tilltro till pensionerna - men ingen önskan om att arbeta längre

Regeringen, oppositionen och parter på arbetsmarknaden har alla ställt sig bakom mål och åtgärder för att höja pensionsåldern. Men i Valfärdsbarometerens kartläggning av när svenska folket vill, respektive förväntar sig att gå i pension har den stigande tendensen från tidigare år stannat av. Det är ett betydande glapp mellan allmänhetens önskan och beslutsfattarnas ambitioner.

Pensionsåldern ligger still

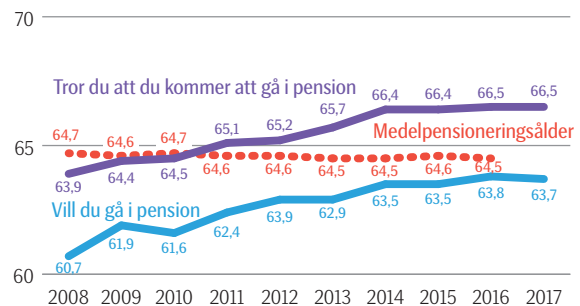
Pensionsåldersutredningen som presenterades 2013 föreslog att gränsen för att ta ut allmän pension höjs från 61 år till 63 och att rätten att få jobba kvar höjs från dagens 67 år till 69. Utredningen föreslog också att en riktålder för pensionering ska införas och att den stegvis ska höjas i takt med att medellivslängden stiger. 2040 ska riktåldern för pensionering vara 68 år, enligt utredningens förslag. Men höjningarna ska börja tidigare än så, redan 2022 ska riktåldern höjas till 67 år, enligt utredningen.

Pensionsgruppen, med företrädare för de sex partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, har slagit fast att det behövs åtgärder för ett längre arbetsliv. På gruppens uppdrag har det förts en dialog med fack och arbetsgivare som hösten 2016 resulterade i en avsiktsförklaring från parter på arbetsmarknaden om bland annat att åldersgränsen i LAS, Lagen om anställningsskydd, bör flyttas från 67 år till 69 år.

Det finns ett betydande avstånd mellan de planer som den svenska allmänheten har och de förslag som utredarna och politikerna driver. Enligt Valfärdsbarometerens undersökning är den genomsnittliga önskade pensionsåldern nu 63,7 år. Den förväntade pensionsåldern är 66,5 år. Det kan jämföras med den faktiska medelpensioneringsåldern, dvs. den genomsnittliga ålder då den allmänna pensionen börjar tas ut, som 2016 var 64,5 år, enligt Pensionsmyndigheten.

Valfärdsbarometerens årliga undersökning av när svenskarna vill, respektive förväntar sig att, gå i pension visade på en stigande tendens åren 2008 till 2014. Därefter har ökningen avtagit för att i år helt upphöra.

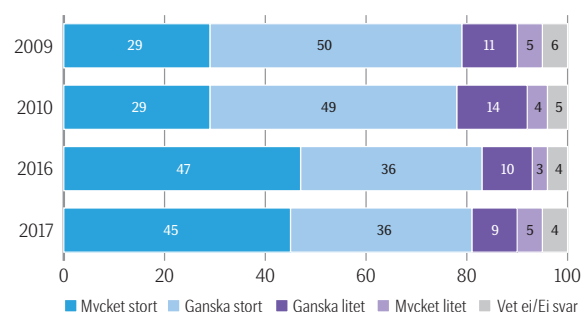
Önskad pensionsålder har slutat stiga

Ungefär vid vilken ålder vill du gå i pension? Vid vilken ålder tror du att du kommer gå i pension? Medelpensioneringsåldern är den genomsnittliga ålder då den allmänna pensionen faktiskt tagits ut respektive år, enligt Pensionsmyndigheten.

Den nuvarande genomsnittliga pensionsåldern och den pensionsålder som allmänheten önskar sig är för låg om vi på sikt både ska kunna finansiera välfärdstjänsterna och hålla uppe nivåerna på pensionerna utan att behöva spara mer eller betala avsevärt högre skatter. Här krävs det ett vägval för svenskarna framöver - antingen måste välfärdsambitionerna och pensionerna skruvas ned, eller så måste vi arbeta längre och/eller spara mer.

Åtta av tio: eget sparande behövs för rimlig pension

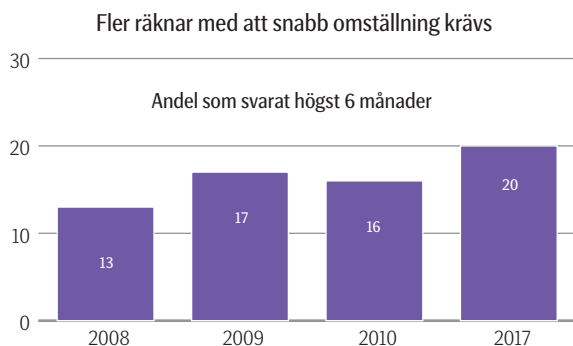

Hur stort tror du att ditt behov är av någon form av eget pensionssparande för att du ska få en pension som är rimlig för dig?

Allmänhetens önskan om relativt tidig pension ska inte tolkas som att det finns förhoppningar om höga pensionsnivåer eller som att det finns en tro att man inte behöver spara själv till sin pension. Uppfattningen att det behövs ett eget pensionssparande för att få en rimlig pension är väl spridd. Åtta av tio tillfrågade i SEB:s Valfärdsbarometer menar att behovet är ganska eller mycket stort. Andelen som anger mycket stort behov ligger både 2016 och 2017 på en klart högre nivå än när samma fråga ställdes 2009 och 2010.

Var femte: Lägre kostnader nödvändigt snabbt efter pensionering

De över åren allt lägre förväntningarna på pensionsnivåerna återspeglas också i Velfärdsbarometerns kartläggning av förväntningarna på boendestandard och livsstil efter pensioneringen. Andelen som tror att de måste dra ner på kostnaderna redan inom sex månader efter pensioneringen har ökat successivt. Idag bedömer en av fem att en sådan omläggning krävs. För ett decennium sedan var det en av åtta som hade den uppfattningen.

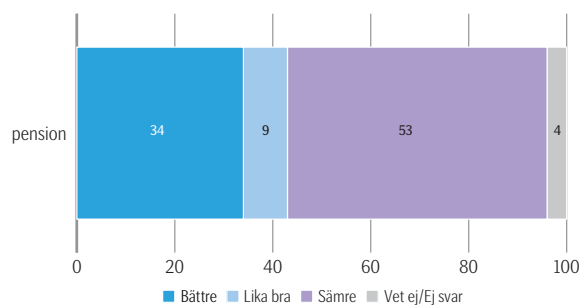
Om du skulle gå i pension, hur lång tid tror du då det skulle ta innan du måste förändra din boendestandard eller livsstil i övrigt?

Sämre pension än föräldrarna - och barnen får det än värre

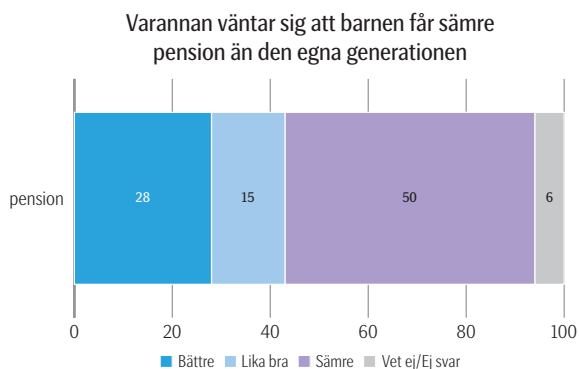
En majoritet, 53 procent, tror att den egna generationen kommer att få det sämre än deras föräldrars generation när det gäller pension. Bara en tredjedel, 34 procent, tror på bättre pensioner än föräldragenerationen.

Även när det gäller synen på nästa generations pensioner råder pessimism. Hälften, 50 procent, tror att deras barns generation kommer att få det sämre än deras egen generation när det gäller pensionen.

Fler än hälften räknar med sämre pension än föräldrarnas generation

Tror du att din generation kommer få det bättre eller sämre än dina föräldrars generation när det gäller pensionen?

Tror du att dina barn/nästa generation kommer få det bättre eller sämre än din generation när det gäller pensionen?

Pensionsfrågans långsiktighet

Läget på pensionsområdet är problematiskt. Misstron mot pensionerna ökar och pensionsindex når sin lägsta nivå sedan mätningarna startade (se sid 8). Misstron kan bero på många saker, t.ex. att pensionssystemet uppfattas som krångligt och att det under det senaste året rapporterats om problem och skandaler inom premiepensionsområdet.

Men den mer grundläggande orsaken har sannolikt att göra med att pensions-systemet ger relativt låga ersättningsnivåer och framförallt att samstämmiga prognoser visar att de kommer att bli lägre framöver. Mot den utvecklingen finns i huvudsak två motmedel: Att arbeta mer (längre arbetsliv och mer heltidsarbete) och att spara mer. Men svenska folkets vilja att arbeta längre verkar ha slutat att öka. Både den önskade och den förväntade pensionsåldern har planat ut och den faktiska medelpensioneringsåldern har praktiskt taget stått still i många år.

Medvetenheten om behovet att spara till pensionen finns visserligen men det finns inte längre några skattemässiga eller andra politiska drivkrafter för att detta sparande ska bli av. Sammantaget pekar dessa konstateranden på ett grundläggande dilemma på pensionsområdet: frågans långsiktighet. Pensioner kan handla om att avstå från konsumtion som 30-åring för att säkra ett tillräckligt ekonomiskt utrymme som 90-åring. Både individer och politiken är dock ofta mer kortsiktiga till sin natur, och det tar emot att planera 60 år framåt i tiden.

För att stärka pensionerna, och tilltron till pensionssystemet, behövs politiska åtgärder som uppmuntrar till ökad långsiktighet, bland annat till ett förlängt arbetsliv och ett ökat sparande. Sker inte det riskerar både attityderna till pensions-området och de faktiska ersättningsnivåerna till blivande pensionärer, att fortsätta falla.

SEB:s välfärdsindex

Index (0-100)	Norden	Sverige	Danmark	Finland	Norge
När man behöver gå till tandläkaren kan man känna sig trygg med att ha tillgång till tandvård av hög kvalitet	73	71	78	74	74
Om jag skulle bli sjuk eller skadad känner jag stort förtroende att få vård med hög kvalitet	71	65	74	71	77
Om jag skulle bli sjuk eller skadad känner jag stort förtroende för att få vård inom rimlig tid	66	59	71	70	72
Jag känner mig trygg med att den svenska/danska/finska/norska barnomsorgen och skolan håller hög kvalitet	61	55	60	71	64
Barnföräldrar kan känna sig trygga med att föräldrapenning och barnbidrag ger dem det ekonomiska stöd man behöver	59	60	60	56	57
Om jag skulle bli sjuk så att jag inte kan arbeta känner jag mig trygg i att sjukförsäkringen ger mig det ekonomiska stöd jag behöver	54	48	58	57	61
Alla i S/D/F/N har samma möjligheter att ta del av den svenska/danska/finska/norska välfärden	53	49	57	52	56
Om man hamnar i ekonomisk kris och utan inkomst kan man känna sig trygg med att få försörjningsstöd	50	46	49	61	47
Som arbetslös kan man känna sig trygg med att få det ekonomiska stöd man behöver	49	42	53	53	53
Pensionärer kan känna trygghet att man i S/D/F/N får den nivå av pension som man behöver	47	37	55	51	55
Som arbetslös kan man känna sig trygg med att få den assistans från Arbetsförmedling och andra myndigheter man behöver för att komma tillbaka i arbetslivet	45	37	50	51	52
Jag har ett stort förtroende för att äldreården tar hand om mig som gammal	43	39	46	46	47

